

**Східноукраїнський інститут
економіки та управління**

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«НАУКОВІ ПОГЛЯДИ
НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК»**

20 квітня 2019 року

МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

**«НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ
НА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ:
ПЕРСПЕКТИВЫ И РАЗВИТИЕ»**

20 апреля 2019 года

Запоріжжя
2019

УДК 001.8:330.34(063)
НЗ4

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток».

У збірник увійшли матеріали секцій: «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економіка галузевих ринків», «Економіка суспільного сектору», «Економіка освіти», «Економетрика», «Економіка освіти», «Економіка розвитку», «Міжнародна економіка», «Фінансова економіка», «Банки та банківська діяльність», «Нова політична економія», «Поведінкова та експериментальна економіка», «Економіка фірми», «Економіка і менеджмент інновацій».

Наукове видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, а також для широкого кола читачів.

Усі матеріали публікуються в авторській редакції.

Наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20 квітня 2019 року). – Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2019. – 112 с.

Научные взгляды на совершенствование экономики: перспективы и развитие: сборник материалов Международной научно-практической конференции (г. Запорожье, 20 апреля 2019 года) / Восточноукраинский институт экономики и управления. – Запорожье: ОО «ВИЭУ», 2019. – 112 с.

УДК 001.8:330.34(063)

© Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2019
© Колектив авторів, 2019

СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ОСВІТИ

Майборода Т.М.

асистент кафедри управління

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

РОЛЬ ГАЛУЗІ ОСВІТИ В ФОРМУВАННІ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Україна на етапі становлення своєї державності та незалежності обрала курс на формування та розвиток ринкової економіки, що визначило характер розвитку практично усіх галузей та секторів економіки та суспільного життя. В сучасних умовах такий ринковий механізм доповнюється засобами державного регулювання, що визначає основні умови функціонування в тій чи іншій сфері. Не є виключенням і галузь освіти, яку можна представити у вигляді ринку, де продається та купується такий товар як освітня послуга.

Досліджуючи походження слова «риннок» з етимологічної точки зору, в словнику відмічається його запозичення з польської мови, де «*rynek*» розумілося як базар, площа, що мали зазвичай круглу форму (від середньовісньонімецької «*ring*» – круг, кільце) [1].

У тлумачному словнику економіста дане поняття розуміється як «сукупність соціально-економічних відносин у сфері обміну, за допомогою яких здійснюється реалізація товарів або послуг, цілковите визначення суспільного характеру праці, якою вони створюються» [2].

Відповідно до основ економічної теорії, ринок є сферою купівлі-продажу певних товарів (послуг) або механізмом взаємодії покупців і продавців, організованих за законами товарного виробництва і грошового обігу [16]. В основу таких законів товарного виробництва покладена основна економічна теорія та її похідні, що розвивалися разом з економічною думкою – теорія вартості.

На початку свого становлення, дана теорія в основі її представників намагалася дати відповідь на питання щодо змістовного наповнення вартості товару. Засновником трудової теорії вартості вважається представник англійської класичної школи політекономії У. Петті, який вважав саме витрати праці на виробництво певного товару основою вартості товару. Його послідовниками були А. Сміт [4] (в основі вартості покладені витрати виробництва: доходи від капіталу, праці, землі) та Д. Рікардо [3] (в вартості враховував як витрати праці на виробництво певного товару, так і на необхідні засоби праці).

Вагомий внесок в розвиток теорії вартості зробив К. Маркс, який у своїй фундаментальній роботі «Капітал» розглядав двоїстий характер праці, а саме наступні її виміри: приватний і суспільний; конкретний і абстрактний; споживну вартість і вартість товару [5].

Дані теорії стали базою для формування ряду похідних, проте основаних на так званій «витратній» концепції. Таким чином, були сформовані теорія трьох факторів виробництва (Ж.-Б. Сей [6]), згідно якої в основі вартості лежить земля, праця, капітал; теорія витрат виробництва (Дж. Мілль, Р. Торренс, Н. Сеніор [15]), які вважали, що вартість формується не лише на основі живої, а й уречевленої праці.

З часом, фокус науковців, що досліджували теорію вартості змістився в бік механізму формування вартості, що спричинило формування ряду додаткових вчень. До них зокрема відносять теорію граничної корисності або маржиналізм (Є. Бем-Баверк [8], Ф. Візер [9], К. Менгер [7] тощо), де вартість визначається як гранична міра корисності товару.

У своїй праці А. Маршал [10] певною мірою поєднав два попередні погляди на сутність формування вартості та сформував теорію попиту і пропозиції, акцентуючи увагу передусім на чинниках формування ціни.

Важливо відмітити, що всі ці теорії були сформовані в період індустріального суспільства та відносно відповідали вимогам свого часу. Проте в наш час становлення та розвитку постіндустріального або інформаційного суспільства, дані теорії вимагають адаптації до нових умов економічного та соціального розвитку.

У зв'язку з цим на сьогоднішній день формується нова віха в розвитку теорії вартості, що зорієнтована на розуміння інформації і знань як ключових факторів виробництва. Враховуючи відносну новизну, даний підхід залишається достатньо дискусійним в науковій літературі. Противники даного напрямку [11] стверджують, що знання та інформацію не можна вважати новими факторами виробництва, адже вони є складовими частинами робочої сили. Достатньо цікавою є думка А. Малюка, який вважає, що знання та інформація є вже вмонтованими в класичну теорію вартості К. Маркса. Він зазначає, що «без перетворення продуктів нематеріальної праці (ідей) на матеріальні сили (засоби виробництва) праця не зможе стати продуктивною силою» [12].

Для інформаційного суспільства характерним є також підвищення ролі сфери послуг в структурі національного господарства, підвищення наукоємності та частки високотехнологічних галузей, а також «софтивізація» (від англ. («soft-ware») економіки. На думку Т. Сакаїї [13], відбувається заміщення праці як ключового фактору виробництва та основи формування вартості знаннями. Вона вважає, що «трудова теорія вартості замінюється теорією вартості, створюваної знаннями (knowledge-value)».

Таким чином, в умовах формування нового типу економічних відносин підвищується роль освіти в формуванні вартості товарів і послуг, адже саме в ній формуються знання та обертається інформація як вирішальні чинники виробництва та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 5: Р–Т / Ред. кол.: О.С. Мельничук (гол. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Складенко, О.Б. Ткаченко; Укладачі: Р.В. Болдирев, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, О.С. Мельничук, В.Г. Складенко, І.А. Стоянов, А.М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – К.: Наукова думка, 2006. – 705 с.

2. Осовська Г.В. Економічний словник / Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський. – К.: Кондор, 2009. – 358 с.
3. Рикардо Д. Сочинения. – М.: Госполитиздат, 1941. – Т. 1: Начало политической экономии и налогообложения. – 284 с.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов // Классика экономической мысли: монография / В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо и др. – М.: ЭКСМО-ПРЕСС, 2000. – С. 77-402.
5. Маркс К. Капітал // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – К.: Політвидав. України, 1963. – Т. 23. – 848 с.
6. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии. – М.: Дело, 2000. – 232 с.
7. Менгер К. Основания политической экономии // Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бём-Баверк, Ф. Визер / Пер. с нем.; За ред. В.С. Автономова. – М.: Экономика, 1992. – С. 31-242.
8. Бем-Баверк Е. Основы теории ценности хозяйственных благ // Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бём-Баверк, Ф. Визер / Пер. с нем.; За ред. В.С. Автономова. – М.: Экономика, 1992. – С. 243-426.
9. Визер Ф. Теория общественного хозяйства // Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бём-Баверк, Ф. Визер / Пер. с нем.; За ред. В.С. Автономова. – М.: Экономика, 1992. – С. 427-488.
10. Маршалл А. Принципы политической экономии: В 3-х т. – М.: Прогресс, 1983-1984.
11. Логачев В. Интеллектуальный капитал с позиции трудовой стоимости / В. Логачев, Е. Жернов // Экономист. – 2006. – №9. – С. 36-41.
12. Малюк А. Глобалізація як процес виникнення інформаційного суспільства / А. Малюк // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2015. – №4. – С. 20-39.
13. Сакайя Т. Стоимость, создаваемая знанием, или История будущего. / [Электронный ресурс] / Таичи Сакайя. – Режим доступа: http://iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/page_1337.html.
14. Михнева С.Г. Интеллектуализация экономики: инновационное производство и человеческий капитал [Электронный ресурс] / С.Г. Михнева // Инновации. – 2003. – № 1. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Economy/2005_25/25-4.pdf.
15. Зазимко А.З. Політична економія: Навч. посібник / А.З. Зазимко. – К.: КНЕУ, 2005. – 358 с.
16. Економічна теорія : підручник для вузів / В.А. Предборський, Б.Б. Гарін, В.Д. Кухаренко; ред. В.А. Предборський. – К.: Кондор, 2007. – 492 с.